

MEMO

Wateropgave in De Vaandel Noord
Projectteam De Vaandel Noord i.o.m. HHNK
Datum: November 2023
Zaaknummer: n.t.b.

Onderwerp: De Vaandel Noord - wateropgave

Context

- 1) Voorgaande onderzoeken : studie watersysteem de Vork, 2005
- 2) Ontwikkelingen met De Vaandel Midden;
- 3) Ontwikkeling De Vaandel Noord met opstelsterrein en Alton III.
- 4) Berekening watertoets

Ad 1) Studie watersysteem de Vork, 2005

Voor het bestemmingsplan de Vork (vastgesteld in 2007) is goed en gedegen gekeken naar het watersysteem in de Vork, thans de Vaandel, door het bureau Nelen en Schuurmans. Dit vormt nog steeds het moederplan van de huidige waterkwantiteit en waterkwaliteit. Het doel van de studie was te komen tot een advies voor de inrichting van het watersysteem De Vork. Het ontwerp moet voldoen aan de gestelde ambities van de gemeente en het hoogheemraadschap met betrekking tot waterkwantiteit. Daarbij is gekozen voor een gestructureerde en gefaseerde aanpak. Elke fase is afgesloten met een rapport, welke hierachter zijn gevoegd. De volgende drie fasen zijn onderscheiden:

- Fase 1: Startnotitie en samenstellen voorkeursvariant

In deze fase zijn de ambities, randvoorwaarden en uitgangspunten van het toekomstige watersysteem in De Vork op een rij gezet en zijn verschillende varianten opgesteld, waarna de meest kansrijke variant is gekozen.

- Fase 2: Dimensioneren voorkeursalternatief

In deze fase is de meest kansrijke variant uitgewerkt met een modelstudie (a.h.v. een gedetailleerd Sobek model) en gedimensioneerd tot een inrichtingsplan voor het watersysteem.

- Fase 3: Aanleg en beheer

In de laatste fase is een gefaseerd uitvoeringsplan opgesteld en een globaal beheer en onderhoudsplan. Ook is een globale kostenraming voor zowel aanleg als beheer en onderhoud opgesteld. Ecologie is binnen het watersysteem De Vork een speerpunt. Tevens is de belevingswaarde van de watergangen belangrijk voor het ontwerp. Om de hoge ambities voor ecologie te kunnen halen is helder water met een goede kwaliteit noodzakelijk.

Voor een grote belevingswaarde worden robuuste watergangen aangelegd. Aandacht wordt besteed aan openheid; er wordt een gevarieerde oevervegetatie aangelegd, zodat riet niet metershoog zal groeien. In onderstaande tabel worden de belangrijkste kenmerken van het nieuwe systeem De Vork samengevat.

Figuur 1: systeemkenmerken

Systeemkenmerken	
Watersysteem:	Geïsoleerd systeem, met circulatiecircuit
Afvoercapaciteit naar Westertocht:	Max. 5 m ³ /min/100 ha
Ontwerppeil:	-3,20 m NAP
Toegestane peilstijging:	0,45 m (1:25 jaar) / 0,57 m (1:100 jaar)
Toegestane peildaling:	30 cm
Percentage afkoppelen:	G 60 %, zonder vertraagd afvoeren
Riolering:	VGS

Door de jaren heen is de dit waterplan voor de gewenste waterkwaliteit, - kwantiteit, ecologie, landschappelijke inrichting, beheer watergangen en fasering diverse keren (ca 11 keer) aangepast. Hiervoor is afgelopen jaren in goed overleg met HHNK afgestemd.

Ad 2) Ontwikkelingen in De Vaandel Midden

Relevant voor de Vaandel Noord is het bestemmingsplan de Vaandel Midden (vastgesteld 2016) waarin onder andere opgenomen: het nationale waterplan, de Europese kaderrichtlijn water en de watertoets. Het waterbeleid op rijksniveau is verwoord in het Nationaal Waterplan. Het provinciaal waterbeleid is verwoord in het Waterplan 2010 - 2015 en de Watervisie 2021. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het Waterbeheersplan 4 opgesteld. Dit is enerzijds een voortzetting van het lopende beleid, anderzijds anticipeert het op een tijdige en doelmatige realisatie van de KRW en het NBW. De gemeenschappelijke visie van de gemeente Heerhugowaard en het Hoogheemraadschap staat beschreven in het 'Waterplan Heerhugowaard 2006 – 2015'. Door de integrale aanpak worden het water (kwalitatief en kwantitatief), wonen, werken, recreatie en de natuur in hun onderlinge relaties in het waterplan in beeld gebracht, met een bijbehorende aanpak en invulling in de vorm van streefbeelden.

Watertoets De Vaandel Midden

Voor de ontwikkeling van het bestemmingsplan De Vork en de ontwikkeling van het toen voorziene bedrijventerrein is een waterplan opgesteld. In de huidige situatie voldoet die niet meer. In overleg met het HHNK is een gefaseerde ontwikkeling zoals in de figuur omschreven opgesteld. Hieruit blijkt dat de gefaseerde ontwikkeling van het gebied niet los te zien is van de ontwikkeling van De Vaandel Zuid. Een goed functionerend watersysteem moet voor beide gebieden worden ontwikkeld.

Figuur 1-4. Schets van watersysteem en inrichtingsprincipes voor De Vaandel

Ad 3. Ontwikkeling de Vaandel Noord

3.1.1. Algemeen

Het waterbeleid op rijksniveau is verwoord in het Nationaal Waterplan. Het provinciaal waterbeleid is verwoord in het Waterplan 2010 - 2015 en de Watervisie 2021. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het Waterbeheersplan 4 opgesteld. Dit is enerzijds een voortzetting van het lopende beleid, anderzijds anticipeert het op een tijdige en doelmatige realisatie van de KRW en het NBW. De gemeenschappelijke visie van de gemeente Heerhugowaard en het Hoogheemraadschap staat beschreven in het 'Waterplan Heerhugowaard 2006 – 2015'. Door de integrale aanpak worden het water (kwalitatief en kwantitatief), wonen, werken, recreatie en de natuur in hun onderlinge relaties in het waterplan in beeld gebracht, met een bijbehorende aanpak en invulling in de vorm van streefbeelden.

Groenblauw raamwerk: Gebiedsvisie De Vaandel Noord, inpassing opstelsterrein & Alton III.

Het plangebied van De Vaandel Noord heeft een rechthoekige vorm. In het zuiden wordt de locatie begrensd door de Westfriisaweg, in het westen door het opstelsterrein van Prorail, in het oosten door een bebouwd, half-open polderlint langs de Middenweg en in het noorden door het bebouwde polderlint aan de Hasselaarsweg.

Om tot een groot samenhangend gebied en daarmee efficiënte verkaveling te komen is het watersysteem zoveel mogelijk naar de randen gebracht. De rechte watergangen zorgen voor een heldere begrenzing en worden aangesloten op het fijnmazige netwerk van sloten in de zones langs de Middenweg en de Hasselaarsweg. Langs de Middenweg zijn gronden aangewezen als zoekgebied voor de uitbreiding van waterberging.

Aansluitend op de waterstructuur is groen gesitueerd. Dit groenblauwe raamwerk omzoomt de nieuwe ontwikkeling en zorgt voor een inpassing van de randen naar de omgeving met een losse structuur van bomen. Zo wordt het bedrijventerrein zichtbaar en de overgang verzacht. Het gebied en de ontwikkeling blijft zo leesbaar en inzichtelijk. De zoom ligt achter de bebouwing van de Middenweg zodat deze het karakter behoudt van een lint met afwisselend bebouwing en open tussenruimtes. Het gebied aan de Hasselaarsweg is geen onderdeel van het plangebied maar er wordt er wel op geanticipeerd. De zone wordt net als bij de Middenweg als lint behandeld. Bedrijven worden niet direct aan de weg geplaatst maar achter het oorspronkelijke bebouwde lint. De ontsluiting wordt hier ook voor de al bestaande bedrijven 'achterom' geregeld via het bedrijventerrein, zodat aan de Hasselaarsweg het beeld van (oorspronkelijk) agrarische erven in stand kan worden gehouden. De groenblauwe zomen aan de flanken van De Vaandel worden met een dwarsverbinding met elkaar verbonden, zodat een robuust watersysteem ontstaat, met stevige groenstructuur. De omvang van het plangebied wordt zo overzichtelijk gemaakt en geordend naar bedrijven glastuinbouw en ruimte gecreëerd om naar buiten te gaan en een prettig ommetje te maken. De groenstructuur zorgt voor verkoeling en geeft kansen voor de biodiversiteit.

Waterstructuur

Uitgangspunt voor de Vork (2007) was om het gehele gebied in totaal te bezien. Dat betekent dat nu ook voor de watertoets rekening dient te worden gehouden met de Vaandel Zuid, De Vaandel Midden en De Vaandel Noord. Voor de hoofdstructuur wordt uitgegaan van twee noordzuidstromen, één direct naast het opstelsterrein en de ander als natuurlijke grens tussen het bedrijventerrein en de tuinen van de woningen aan de Middenweg. Bij deze oostelijke noord-zuidstroom wordt de lijn aangehouden van de slootstructuur van de Vaandel Midden. Er wordt uitgegaan van één robuuste watergang die van west naar oost stroomt. De overige waterlopen oost-west zijn daarnaast zeer klein.

Bij het opstelterrein wordt ten behoeve van de veiligheid een minimale afmeting gezocht van de breedte van de sloot. In het planproces wordt ingezet om hier een robuuste waterstrook te realiseren, en te verbreden waar dan kan.

Bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein De Vaandel is uitgegaan van een gefaseerde uitgave van het complete terrein tot de Hasselaarsweg. Daarop was dan ook het waterplan ingericht. Door de temporisering in uitgave van bedrijfsgronden en het vooralsnog beperken van de het bestemmingsplan tot de huidige plangrens zal ook het watersysteem daarop moeten worden aangepast.

Beheer en onderhoud

Voor onderhoud vanaf water, geldt de eis van minimaal 6 meter waterbreedte en bij onderhoud vanaf de kant dient er ruimte te zijn voor een onderhoudspad van tenminste 5 meter breedte. Het beheer van de grotere gelegen primaire watergang wordt uitgevoerd door HHNK. De secundaire en tertiaire sloten binnen het plangebied zijn in het beheer van de aanliggende eigenaren.

Gefaseerde ontwikkeling en dimensionering

Aan de Noordzijde van het plangebied nabij de Hasselaarsweg is de verbinding met de Westertocht van belang. Daarvoor dient nog te worden afgewogen om ofwel het water aan de noordwestzijde strak langs het opstelterrein te laten lopen en dan via de Hasselaarsweg richting het oosten, of dat er al eerder een afbuiging komt, om de relatie met het Altongebied (onder de Hasselaarsweg door) wel te kunnen maken. HHNK heeft in haar eerste reactie aangegeven geen voorkeur te hebben welke route dit wordt. Daarbij is het hoogstwaarschijnlijk in beide situaties noodzakelijk om de duiker onder de Hasselaarsweg aan te passen. Daar vanwege de doorstroming van het watersysteem het water ten noorden van de Hasselaarsweg een verbinding moet hebben met de nieuwe hoofdwaterloop langs het ProRail opstelterrein, één van beide situaties uiteindelijk dient te worden gekozen. Deze afweging dient in een ander stadium met HHNK samen gedaan te moeten worden waarbij van belang is dat er naast een goede doorstroming van het watersysteem er zo min mogelijk kunstwerken vergt.

In het eerder voor de Vork vastgestelde waterplan is aangegeven dat het gebied gefaseerd wordt ontwikkeld. In de komende jaren worden verschillende fasen ontwikkeld en uitgegeven. Verschillende watergangen dienen voor de afwatering van verschillende fasen en om de wateropgave te realiseren. Voor de watergangen van de diversen fasen dient wel rekening te worden gehouden met:

- We blijven het zien als één gebied: De Vaandel Noord, De Vaandel Midden en De Vaandel Zuid. Daarmee is uitruil tussen de gebieden mogelijk, als het totaal metrage water maar klopt. Voor het moederplan is uitgegaan van 12% van de totale verharding is water. Vooralsnog lijkt het erop dat de watertoets in De Vaandel Zuid positief is, die in De Vaandel midden gelijk, en mogelijk tekort in de Vaandel Noord dus gecompenseerd kan worden met het surplus van De Vaandel Zuid.
- Tevens kan in De Vaandel Noord de ontwikkeling van het opstelterrein ten behoeve van het wateraspect meegenomen worden in de watertoets. Deze ontwikkeling laat een plus zien.
- Toename van wateroppervlak dient vooruit te lopen of hoogstens gelijk te lopen met de verhardingstoename.
- Geen doodlopende watergangen realiseren (ook niet tussentijds);
- Er dient gezorgd te worden voor een goede afwatering en ontwatering van de kavels en de openbare ruimte.
- Dempen is graven.
- Geen afwenteling van watercompensatie naar naast gelegen gebieden (buiten de Vork)
- bij varend onderhoud dienen watergangen minimaal 6meter breedte te hebben
- bij onderhoud vanaf de kant dient en een onderhoudsstrook van 5m op de kant aanwezig te zijn.

Ad 4) Berekening watertoets De Vaandel Noord

De Vaandel Noord is het laatste gebied binnen De Vork. Voor De Vaandel Noord geldt daarmee dan ook dat de watercompensatie niet kan worden afgewenteld. Een eventuele wateropgave voor De Vaandel Noord dient in het gebied te worden opgelost.

Uitgangspunt is dat 12% van het totale oppervlakte water dient te zijn voor het gehele bruto plangebied De Vaandel (Zuid, Midden en Noord). Tezamen met de opmerking om het dan niet te hebben over 'dempen is graven'. In latere memo's is gesteld dat het gaat om 15% water ten behoeve van toename van verharding voor de deelgebieden. Gelet op de positieve wateropgave in de andere deelgebieden, kan voor de Vaandel Noord compensatie plaats vinden. Hieronder is dat in beeld gebracht.

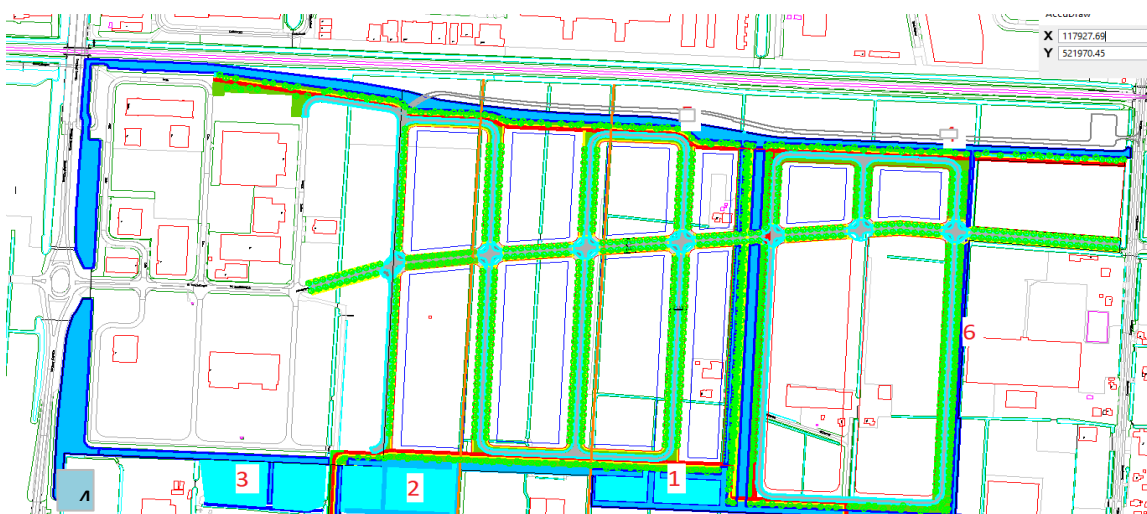
Wateropgave Vaandel Noord		opp
Wateropgave Ontwerp Vaandel Noord		-24.311
Wateropgave Opstelrein ProRail		4.865
Wateropgave Vaandel Zuid		10.507
Wateropgave Vaandel Noord	Totaal	-8.939

De ambitie is om aan de oostzijde door de jaren heen meer waterpartijen (water en groencombinaties) te ontwikkelen. Er wordt in dit plan uitgegaan van het maximaal percentage watercompensatie 15%, inhoudende dat van de toename verharding in open water dient te worden gemaakt in het gebied.

Voor de Vaandel Noord is de waterbehoefte 24.311 m². Er is een aantal locaties waar dit percentage van 15% kan worden behaald. Dit kan onder andere door de opties genummerd van 1 t/m 6:

Zoekgebieden extra open water tbv watercompensatie	m ²	Opmerking
Optie 1: Kavel tussen Middenweg 441/443	4.413	Inrichting nader te bepalen. Voorstel is open water met aan randen plas-dras inrichting
Optie 2: Kavel tussen Middenweg 435 en fietspad	7.850	
Optie 3: Kavel langs Middenweg 433a	8.500	
Optie 4: Zuidelijke kavel van Middenweg 433	5.060	
Totaal mogelijke extra watercompensatie	25.823	

Hieronder staat weergegeven waar deze gronden zich bevinden:

Tenslotte

De Vaandel Noord is laatste onderdeel van het gebied. De Vaandel Zuid en De Vaandel Midden zijn deze ontwikkeling al voorgegaan. Omdat dit gebied het laatste deel is, mag wel gekeken worden om alle watercompensatie in het gehele gebied volgens afspraak plaats te vinden. Dat betekent overigens ook dat geen afwenteling naar buiten planse (lezende buiten De Vork) gebieden. In het watersysteem dient door goed ontwerp de doorstroming te worden geborgen. Dat betekent dat in de uitvoering en in het kader van de nog aan te vragen watervergunningen in overleg met HHNK onderzoeken worden verricht met HHNK om samen de beste waterverbinding (aan noordkant) met minste belemmeringen (kunstwerken) te creëren. Uitgangspunt voor het gehele bruto plangebied is 12%. Voor de deelgebieden wordt uitgegaan van 15% watercompensatie eis bij toename verharding. Dit wordt ook opgenomen in Bestemmingsplan regels voor de Vaandel Noord, dat 15% van het plangebied water dient te zijn. Van belang wel daarbij is te melden dat bij de dimensionering en fasering van de ontwikkeling van de Vaandel Noord er komende jaren de kans aanwezig is dat er momenten aanwezig kunnen zijn dat nog extra metrage water gerealiseerd moet worden. Optimalisaties zijn in overleg mogelijk; zo dient mogelijk voor fiets- voetpaden, die zelf geen kolken hebben, dit niet gecompenseerd te worden voor verharding. Tevens dienen initiatiefnemers van ontwikkelingen binnen de Vaandel Noord met een watertoets en klimaatadaptatieplan aan te tonen om water zelf vast te gaan houden (zie ook klimaatadaptatiebeleid).

Bijlage 1

Het Nationaal Waterplan

Het Nationaal Waterplan beschrijft de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid om te komen tot duurzaam waterbeheer. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening heeft het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten de status van structuurvisie. Belangrijke onderdelen van het Nationaal Waterplan zijn het nieuwe beleid op het gebied van waterveiligheid, het beleid voor het IJsselmeergebied, het Noordzeebeleid en de Stroomgebiedbeheerplannen op grond van de Kader Richtlijn Water. Het Nationaal Waterplan beschrijft de maatregelen die genomen moeten worden om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten. De watertoets is beschreven in paragraaf 4.4.

Europese Kaderrichtlijn Water

Een goede waterkwaliteit is voor Nederland van groot belang. Maar omdat water zich weinig aantrekt van landsgrenzen, is het voor een belangrijk deel ook een internationale zaak. Daarom is sinds eind 2000 de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht. Deze moet er voor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 op orde is, onder meer door lozingen aan te pakken. Verder is het de bedoeling het duurzaam gebruik van water te bevorderen, de verontreiniging van het grondwater aanzienlijk te verminderen en de Europese waterwetgeving te harmoniseren. Dit laatste moet uiterlijk in 2013 gereed zijn. De uitvoering van de Kaderrichtlijn Water vraagt een enorme inspanning van de lidstaten van de Europese Unie. Naar verwachting zal het halen van de doelen in 2015 een te grote opgave blijken en zal fasering van de doelstelling onvermijdelijk zijn. De kaderrichtlijn biedt daarvoor ruimte.

Bijlage 2 – Berekening watertoets

Midden en noord	breedte	lengte	opp	toelichting
	m	m	m2	
voetpaden	1,5	2780	4.170	
fietspaden	3,5	3078	10.773	
rijweg zijweg	7	6210	43.470	
rijweg Vaandeldrager	8	1390	11.120	
kruising	200	10	2.000	
			71.533	
N194			5.385	
Uitgeefbaar gebiedsvisie+midden	457.433	95% verhard	434.561	
inritten		2% van uitgeefbaar	9.149	
Totaal oppervlakte verharding Vaandel Midden en noord			592.161	
			88.824	15% water
huidige watergangen			60.636	10,2%
waterbalans			-28.189	-
Zuid				
rijbaan	5,5	1117	6.144	
rijbaan aansluiting N194	12	83	996	
fietspad	3,5	502	1.757	
voetpad	1,8	890	1.602	
parkeren			3.750	
overige (opstelplaatsen, inritten)			1.000	
Uitgeefbaar woningen		34.419	22.372	65% verhard
Uitgeefbaar maatschappelijk		17.212	13.770	80% verhard
Toekomstige woningbouw oostkant		16.360	8.180	50% verhard
Nog te ontwikkelen gebied				
Oppervlakte		60.995		
Uitgeefbaar		30.498		50% uitgeefbaar ivm reukzone best. plan
Rijbaan	6	830	4.980	
voetpad	1,8	830	1.494	
Uitgeefbaar			22.873	75% verhard
Parkeren			2.000	geschat
Totaal oppervlakte verharding Vaandel Zuid			90.918	
			13.638	15% water
huidige watergangen			24.145	26,6%
waterbalans			10.507	+
Totaal Vaandel			-17.681	te kort aan openwater
verharding			683.079	
huidige watergangen			84.781	12,4%
			102.462	15%
			17.681	toevoegen aan De Vaandel